ROK XII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 4

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LUTEGO 1937 ROKU

POLSKIE WYDAWNICTWA CHEMICZNE

Ubiegłe tygodnie bieżącego roku przyniosły wyraźne wzmożenie nasilenia w zakresie polskiej literatury chemicznej. Czasopiśmiennictwo nasze wzbogaciło się o nowy miesięcznik, wydawany przez Związek Inżynierów Chemików R. P. pod nazwą „Przegląd Chemiczny". Redakcja mieści się we Lwowie, a więc w ośrodku chemicznym bardzo poważnym, dysponującym katedrami chemii zarówno w Uniwersytecie jak w Politechnice. Czasopismo ma nosić charakter żywy, nieco zbliżony do „Chemiker Zeitung", zaprawiony nawet elementem dyskusyjno - polemicznym. Pierwszy numer — poza artykułem wstępnym i wiadomościami kronikarskimi — zawiera przede wszystkim początek interesującej pracy Inż. Józefa Milewskiego o obecnym stanie technicznym i gospodarczym zagadnienia syntezy kauczuku.

Również staraniem Związku Inżynierów Chemików wydany został pierwszy w Polsce „Kalendarz Chemiczny", przypominający nieco typem podejścia do zagadnień chemicznych oraz formatem zewnętrznym — dawny „Chemiker Kalender" obecnie — jak wiadomo — w poprzedniej formie już nieistniejący. Naczelnym Redaktorem tego wydawnictwa, znajdującego się w sprzedaży księgarskiej, jest Inż. Eugeniusz Berger, którego wysoka kompetencja gwarantuje należyty poziom wydawnictwa. „Kalendarz Chemiczny" obejmuje: obszerny dział informacyjny, dotyczący polskich organizacyj chemicznych; dział ogólny, zawierający podstawowe wzory matematyczne, 4-cyfrowe tablice logarytmiczne, oraz nieco danych w zakresie jednostek miar oraz w zakresie fizyki. W następnym dziale podane są podstawowe prawa fizyko-chemiczne, nieco wiadomości o budowie atomu, oraz niektóre stałe fizykochemiczne; dział IV — bodaj najważniejszy — obejmuje tablice, dotyczące podstawowych właściwości związków chemicznych nieorganicznych i organicznych (wzór chemiczny, ciężar cząsteczkowy, ciężar właściwy, rozpuszczalność, a dla związków organicznych — temperatura topnienia lub wrzenia); dział analityczny zawiera tablice analizy jakościowej i niektóre wiadomości w zakresie analizy ilościowej; dział przemysłowo-prawny zawiera wiadomości o ustawodawstwie i przepisach dotyczących przemysłu chemicznego i ogólno-przemysłowe, krótkie wiadomości o prawie patentowym, o instytucji pism zapieczętowanych, o bezpieczeństwie i higienie pracy; następny dział zawiera dane, dotyczące właściwości i zastosowań ważniejszych materiałów, używanych do budowy urządzeń i aparatów w przemyśle chemicznym, w szczególności drewna, szkła, materiałów ceramicznych, metali i ich stopów, kauczuku i gumy, materiałów izolacyjnych, tudzież krótkie dane o olejach i smarach; wreszcie — dział ostatni zatytułowany „różne" obejmuje bibliografię czasopiśmiennictwa chemicznego, spis norm polskich, zestawienie niektórych potocznych nazw produktów chemicznych, nakoniec krótkie wiadomości o kitach. Wydawnictwo opracowane jest niewątpliwie celowo, zasługuje na szczególną uwagę i powinno się znaleźć w każdym chemicznym warsztacie pracy.

Z zamierzeń wydawniczych na najbliższą przyszłość należy zasygnalizować zakończenie prac redakcyjnych nad wydawnictwem Związku Przemysłu Chemicznego R. P., które będzie obrazowało obecny stan wytwórczości i źródła nabycia polskich produktów chemicznych. Wydawnictwo nosić będzie tytuł „Wytwórczość chemiczna w Polsce" i obejmie nietylko spis wytwarzanych w Polsce artykułów chemicznych z podaniem ich producentów, lecz również dział monograficzny, dotyczący ogólnej charakterystyki poszczególnych grup — zarówno w zakresie surowców jak artykułów gotowych. Wyglądem zewnętrznym i formatem wydawnictwo upodobnione będzie do wyczerpanego już całkowicie „Informatora Chemicznego", który wydany był przez Związek Przemysłu Chemicznego w roku 1931 (z okazji 10-lecia istnienia Związku Przemysłu Chemicznego) i spełnił zadania, jakie podówczas były mu stawiane.

Rozpoczęła też normalną pracę instytucja, której jednym z naczelnych zadań jest popieranie prac wydawniczych w zakresie chemii czystej i stosowanej. Mianowicie, Fundacja im. Feliksa Wiślickiego, działająca przy Tomaszowskiej Fabryce Sztucznego Jedwabiu, przeznacza pewne sumy na publikacje oryginalnych prac naukowych, z dziedziny chemicznej.

Jak widać z powyższego krótkiego przeglądu, prace wydawnicze w polskiej chemii zapowiadają się na rok bieżący w większej znacznie i szerszej niż dotychczas skali. Jeśli dodać, że „Roczniki Chemii" — organ Polskiego Towarzystwa Chemicznego — ukazywać się będą w r. 1937 co miesiąc (zamiast co dwa miesiące), to zespół tych faktów daje pomyślny obraz rozwoju polskiego czasopiśmiennictwa i publikacji chemicznej.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Założona została w Polsce fabryka waniliny pod firmą „Pierwsza Polska Wytwórnia Waniliny", Sp. z o. o. w Warszawie (Senatorska 36). Na czele władz Spółki stoi Prof. Dr Jan Weyssenhof. Fabryka uruchomiona będzie w najbliższych tygodniach i produkować będzie wanilinę w najwyższych gatunkach, odpowiadających wymaganiom rynku cukierniczego. W planie produkcyjnym nowej fabryki leży uruchomienie wytwórczości innych produktów pachnących.

Fakt powołania do życia tej placówki należy powitać z najwyższym zadowoleniem, gdyż dotychczas nikt w Polsce waniliny nie wyrabiał, a zapotrzebowanie rynku wewnętrznego było pokrywane wyłącznie importem.

POMOC ZIMOWA

W numerze 23 Wiadomości Przemysłu Chemicznego z dnia 1 grudnia 1936 roku opublikowaliśmy treść pisma Pana Ministra Przemysłu i Handlu do Związku Przemysłu Chemicznego w sprawie form współpracy Związku w akcji pomocy zimowej dla bezrobotnych oraz omówiliśmy zakres działalności Związku na rzecz tej pomocy.

Akcja Związku, poza ustaleniem norm dla przemysłu chemicznego, w ramach postanowień Ogólnopolskiego Komitetu, skupiła się głównie na informowaniu i pobudzaniu przedsiębiorstw chemicznych do szerokiej ofiarności oraz na prowadzeniu ewidencji deklarowanych i wpłacanych składek.

Na podstawie posiadanych materiałów można stwierdzić, że szereg przedsiębiorstw chemicznych zadeklarowało najwyższe stawki opłat oraz, że w większości wypadków wpłaty dokonywane są systematycznie i zgodnie z deklaracjami.

Brak kompletnych danych nie pozwala jeszcze na ocenę całokształtu wyników akcji pomocy zimowej ze strony przemysłu chemicznego; przypominamy więc o konieczności dokładnego informowania Związku o wszelkich wpłatach i darach w naturze. Zwracamy się również z wezwaniem do tych fabryk, które z jakichkolwiek względów opóźniły się w spełnieniu swego obowiązku o wpłacenie zaległych sum, jak również apelujemy do wszystkich zrzeszonych przedsiębiorstw o przyśpieszenie wpłaty zadeklarowanych ofiar, gdyż wyjątkowo ostra tegoroczna zima znacznie spotęgowała potrzeby pomocy zimowej.

INFORMACJE EKSPORTOWE

Szwajcaria. W dniu 27 stycznia r. b. podpisany został jak wiadomo układ kontyngentowy i układ płatniczy *polsko-szwajcarski*, regulujący wymianę towarową. Kontyngenty ustalone zostały na okres r. 1937.

Układ płatniczy wchodzi w życie w 15 dni po jego podpisaniu i zostanie opublikowany w najbliższym czasie.

W myśl postanowień układu likwidacyjnego, podpisanego w listopadzie r. 1936 oraz w myśl wyżej wspomnianego układu płatniczego, wywóz polski do Szwajcarii odbywać się będzie w następujący sposób:

1) Wywóz każdego towaru z Polski może odbywać się do Szwajcarii swobodnie w ramach przyznanych Polsce kontyngentów w zakresie artykułów kontyngentowanych, oraz bez ilościowych ograniczeń wywozu w zakresie towarów niepodlegających w Szwajcarii reglamentacji towarowej. Płatności za eksport ten dokonywane będą z funduszów wpłaconych do Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego do dn. 30 listopada 1936 r., stanowiących saldo płatnicze na rzecz Szwajcarii z tytułu dokonanego importu do Polski. Wypłata z tego funduszu następować będzie z chwilą, gdy odbiorca szwajcarski towaru polskiego wniesie należność do Szwajcarskiego Banku Narodowego, a Bank ten prześle odpowiednie zawiadomienie do Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego (lub Polskiego Instytutu Rozrachunkowego, który przejąć ma od P. T. H. K. sprawy rozrachunków ze Szwajcarią). Regulowanie należności następować więc winno przy dostawach gotówkowych w czasie szybkim.

2) Należności pochodzące z importu towarów szwajcarskich do Polski oraz ubocznych kosztów związanych z obrotem towarowym, które nie wpłynęły do dn. 30 listopada 1936 r. do Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego, a które zostały wpłacone po tej dacie, względnie będą nadal wpłacane, mogą być wiązane z eksportem towarów polskich do Szwajcarii, który będzie regulowany po przedstawieniu dowodów, że po stronie szwajcarskiej nastąpił odpowiedni rozrachunek pomiędzy firmą posiadającą wierzytelność w Polsce oraz odbiorcą towaru polskiego.

3) Nowy import szwajcarski do Polski będzie wiązany również z eksportem towarów polskich do Szwajcarii, przy czym większość towarów eksportowanych z Polski będzie mogła być z importem szwajcarskim wiązana. Każdorazowo transakcje takie muszą być zgłaszane do P. T. H. K. w celu uzyskania zgody Ministerstwa Przemysłu i Handlu na zawarcie takiej transakcji. Zaznaczyć należy, że po stronie szwajcarskiej musi być również zgoda władz szwajcarskich na przeprowadzenie transakcji kompensacyjnej prywatnej.

Wartość eksportu polskiego ustalana być winna przy zawieraniu transakcyj wiązanych franco granica Polski.

Zainteresowane przedsiębiorstwa poinformowane zostały o wysokości kontyngentów przywozowych do Szwajcarii.

W dniu 5 lutego parafowany został układ rozrachunkowy z *Rumunią*. W myśl postanowień tego układu czynności rozrachunkowe przyjmuje ze strony polskiej Polski Instytut Rozrachunkowy. Rozrachunek odbywać się będzie według parytetu 1 zł. = 19 lei. Ponadto od eksportu polskiego, jak i dotychczas pobierane będą specjalne dopłaty (aufgeld), którego wysokość została ujednostajniona. Postanowienia powyższe wejdą w życie w 15 dni po podpisaniu układu. Niezależnie od powyższych nowych zasad w obrocie rozrachunkowym niektóre jeszcze transakcje likwidowane będą przez Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego. Równocześnie z podpisaniem układu rozrachunkowego nastąpiła rewizja list kontyngentowych.

Zainteresowane przedsiębiorstwa poinformowane zostały o wysokości kontyngentów i dopłat (aufgeldu).

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych (Nr. 4 „Informatora Eksportowego"):

Czechosłowacja. Zwolnienie od obowiązku przedstawiania zaświadczeń dewizowych importu węglanu potasu, azotanu sodowego, siarczanu sodu. Zniesienie ograniczeń przywozu na terpentynę, ceratę, żelazokrzem.

Japonia. Objęcie obrotu towarowego reglamentacją dewiz.

Jugosławia. Podwyższenie podatku obrotowego przy przywozie jedwabiu sztucznego.

Rząd francuski, pragnąc silniej zainteresować firmy, biorące udział w Wystawie Międzynarodowej w Paryżu w r. 1937 udziałem w tej imprezie, rozważa możliwości udzielenia poszczególnym państwom, biorącym udział w Wystawie, kontyngentów dodatkowych ponad normy umownie przyznawane.

Towary, które będą mogły być najprawdopodobniej sprowadzane na podstawie tej decyzji, dzielą się na dwie grupy.

1) Artykuły spożywcze, konsumowane bezpośrednio w restauracjach i kawiarniach, jako potrawy i specjalności danego kraju.

2) Inne artykuły, które będą wystawione w działach handlowych Wystawy w formie próbek, których dostawa będzie mogła się odbyć po zakończeniu ekspozycji na podstawie zamówień udzielonych uprzednio wystawcom.

W praktyce postanowienie sprowadza się do tego, iż na listach przygotowywanych obecnie przez Państwowy Instytut Eksportowy można zamieścić wszystkie te towary produkowane w Polsce, które miałyby możliwości sprzedaży na rynku francuskim i które według przewidywań demonstrowane będą na Wystawie.

KRONIKA

Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu ufundowała dla Ligi Obrony Powietrznej Państwa eskadrę trzech samolotów typu RWD 10. Ta hojna ofiara została dokonana w wyniku przedsięwziętej przez Związek Przemysłu Chemicznego akcji, popierającej działalność L. O. P. P., zmierzającą ku zwiększeniu taboru samolotowego.

Staraniem Sekcji Przemysłowej Polskiego Towarzystwa Chemicznego i Towarzystwa Wojskowo-Technicznego odbędzie się dn. 18 lutego (czwartek) o godz. 18 w dużym audytorium Politechniki Warszawskiej, Polna 3, odczyt p. Inż. Eugeniusza Bergera na interesujący temat „Benzyna syntetyczna".

Plan odczytu:

1) Ropa naftowa, zapasy i produkcja światowa.
2) Zagadnienie zaopatrywania poszczególnych państw w produkty ropne.
3) Metody wytwarzania syntetycznego paliwa ciekłego:
   a) zarys historyczny i podstawy teoretyczne,
   b) uwodornianie węgla i innych produktów (metody Bergiusa, I. G., Imperial Chemical Industries),
   c) metoda Fischera - Tropscha,
   d) inne metody.
4) Wnioski.

Likwidująca się Wielkopolska Fabryka Farb St. Dyczkowski i Ska, Wierzchucinek pod Bydgoszczą, podaje do wiadomości iż ma do oddania cały komplet maszyn farbiarskich (młynki szybkorotujące, 3 p. kamieni młyńskich, 3 gniotownikі, maszynę do tarcia farb, młyn kulowy, ew. maszynę parową na 30 KM i kocioł parowy); maszyny te przy bardzo niskiej cenie przedstawiają wartość ca 30.000 zł. Plac z masywnymi zabudowaniami ok. 40.000 zł. Na terenie jest bocznica kolejki Bydgoszcz — Koronowo.

Zastosowana od pewnego czasu metoda wytwarzania morfiny i kodeiny z surowca krajowego, zaczyna przynosić pozytywne rezultaty. Nietylko pokryte zostało zapotrzebowanie wewnętrzne na wymienione alkaloidy, ale ponadto w roku ubiegłym rozpoczął się eksport morfiny i kodeiny.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. R. P. Nr. 7 z dn. 3 lutego r. b. ogłoszone zostało pod poz. 58 Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 21 stycznia 1937 r. w sprawie dodatku drogowego i opłat od materiałów pędnych na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego.

Zgodnie z przepisami p. 2 § 2 tego rozporządzenia, zwolniono od opłat na rzecz Funduszu Drogowego benzol, przeznaczony do celów wojskowych (materiały wybuchowe) oraz benzol, przeznaczony do przerobu na półprodukty organiczne.

W Dz. Ust. R. P. Nr. 7 z dn. 3 lutego r. b. ogłoszone zostało pod poz. 59 Rozporządzenie Ministra Skarbu, ustalające podstawową cenę spirytusu na kampanię 1936/37, w granicach od 60,41 do 72,21 zł. za 1 hl spirytusu surowego 100%-wego.

ORJENTACYJNE CENY NIEKTÓRYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

	Cena zł.
Aceton	300.—
Alkohol metylowy techniczny 98%	140.—
Alkohol metylowy czysty 100 %	200.—
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1.53
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1.25
Azotan amonu	100.—
Azotyn sodowy	110.—
Benzol chem. czysty (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12)	80.—
Benzol handlowy 90%, (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12)	75.—
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13.50
* Boraks	75—85.—
Chloran potasu	175.—
Chlor ciekły	115.—
Chlorek cynku 50° Bé	30.—
Chlorek cynku w proszku biały	95.—
* Chlorek wapna bielący	30.60
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	18—20.—
Chlorobenzol	160.—
Chloroform czysty „purissimum"	660.—
Chloroform „pro narcosi" w opakowaniu 100,0	1.400.—
Chloroform „pro narcosi" w opakowaniu 50,0	1.700.—
Dwuchromian potasu	150.—
Dwuchromian sodu	120.—
Dwuwęglan sodowy	38.—
Eter siarkowy	385—425.—
Fenol czysty	195.—
Formalina 40%	155.—
Formalina 30%	140.—
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	240.—
* „ techniczna 85/88%	180.—
Karbid	49.—
Karbolineum	20.50
Krezol czysty	75.—
Klej kostny	180.—
Klej skórny	250.—
Kwas azotowy tech. 36°Bé za 100% HNO_3	85.—
Kwas cytrynowy zwykły	460.—
Kwas mrówkowy 80%	210.—
Kwas winowy zwykły	480.—
Kwas siarkowy 60° Bé	4.25
Kwas solny 19°/21° Bé	9.50
„ octowy techn. 30%	90.—
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15.—
„ rogowa 13/14% N_2	35.—
* Naftalin czysty w łuskach	55.—
Octan amylu	400.—
Octan metylu	300.—
Octan sodu kryst.	100.—
„ ołowiu I gat.	150.—
„ „ II gat.	130.—
Oleina	185.—
Oleum 20%	12.75
Olej lniany	125.—
Olej kokosowy	98.—
Olej palmowy (z ziarn)	100.—
* Potaż kalcynowany 90/95%	120.—
* Potaż żrący topiony 88/92%	140.—
Saletra amonowa	100.—
Saletra potasowa	120.—
* Saletra sodowa przem.	58.—
Saletra sodowa rafin.	69.—
* Salmjak sublimowany	180.—
Siarczan amonu (frco stacja odbiorcza)	24.20
* Siarczan miedzi	55.—
* Siarczek sodu 60/62%	58.—
Smoła preparowana	14.50
Soda amonjakalna 98%	20.70
* „ kaustyczna 97,5% loco Podgórze	49.70
Sól glauberska krystaliczna	7.—
Sól Seignette'a (aptek)	420.—
Stearyna	170.—
Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10.75
Toluol czysty	95.—
Woda amonjakalna	43.—
Żelatyna techn	450.—

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.